

Culemborg, 15 april 2017 - met de vierde en laatste mantel van het Vrouwenmantelproject (Maria, de moeder van Jezus en Maria van Magdala)

Teksten: Lucas 2: 33-35, Marcus 3: 20-21, 31-35, Lucas 8: 1-3 en Joh. 20: 1-2, 11-18

Thema: Maria en Maria

Voorganger: ds. Henri Veldhuis

Gemeente van onze Heer, Jezus Christus,

Vandaag gaat het over vrouwen in de omgeving van Jezus. In de traditie van de kerk hebben die vaak geleden onder een dubieuze en dubbele beeldvorming, met name vanuit het perspectief van mannen. Om te spreken met een boektitel: ze zijn 'heilige of helleveeg', heilige of hoer. Daartussen is maar weinig plaats om gewoon vrouw of moeder te zijn.

Heel uitgesproken zien we dat bij de twee vrouwen voor wie de vierde mantel is gemaakt. Van moeder Maria is een zeer heilige vrouw gemaakt, die Jezus niet alleen maagdelijk gekregen heeft, maar ook nog vrij van erfzonde, die overdraagbaar zou zijn door seks, de zogenaamde onbevleete ontvangenis.

En Maria van Magdala is geïdentificeerd met de zogenaamde zondares die in Lucas 7 de voeten van Jezus zalft. Bij 'zondares' wordt dan gefantaseerd over een prostituee, hoewel Lucas daar niets over zegt. De heilige Maria van Magdala was vroeger een zondige slet. Mooier kan het niet.

Die beeldvorming zien we ook nog in de rockmusical *Jesus Christ Superstar*, als de prostituee Maria 'I don't know how to love him' zingt. Prachtig., maar het is wel smeuijge beeldvorming van mannen, die in de bijbel geen grond heeft.

Onze taak is het om vanmorgen de beide Maria's te zien als gewone vrouwen, bij wie het leven ingrijpend verandert als een bijzondere zoon en profeet in hun leven komt. Neem de derde lezing, uit Lucas 8, die heel kort al zoveel zegt.

Er staat dat Jezus ging rondtrekken door Galilea met twaalf leerlingen, twaalf mannen. Op zich al bijzonder, en dat zou het ook nog zijn in onze tijd: twaalf mannen die hun werk en familie in de steek laten, om alles op te geven voor die profeet uit Nazareth. Wat zal er veel over zijn gekletst.

Veel erger wordt het nog als ook vrouwen op de loop gaan en Jezus gaan volgen. Moeders, echtgenoten en andere vrouwen die als groupies Jezus achterna gaan, een hoerig harem van de zoveelste goeroe, zo wordt vast gedacht.

Ook in onze tijd zou het een schandaal zijn. Ook wij zouden moeilijk begrijpen dat het misschien wel volwassen vrouwen zijn, met een goede intuïtie, met zelfrespect en geestkracht; vrouwen die durven kiezen voor de roeping van bevrijding die klinkt over de heuvels van Galilea. Nee, eerst zien wij hen als losgeslagen warhoofden, en later verheffen we hen in de kerk als smetteloze heiligen.

Als we nou eens niet zo snel onze mening klaar hebben over die vrouwen, zouden we dan juist niet aan hen kunnen zien, misschien meer dan bij de mannen, wat het betekent dat Jezus ons leven verandert, onze cultuur en onze geschiedenis?

Van de eerste christengemeenten is bekend dat juist vrouwen zich aangesproken voelen door het evangelie en dat zij daar een leidende rol hebben, - vrouwen die ondergeschikt waren in een cultuur en godsdienst die wordt beheerst door mannen. Juist vrouwen worden geraakt door de houding van Jezus, waarbij ze voelen dat ze er voluit en gelijkwaardig mogen zijn voor God en de naaste. En juist die vrouwen hebben niet zoals veel mannen een positie te verdedigen, waarin ze zich bedreigd voelen door Jezus.

Lucas vertelt dat een aantal van die vrouwen gaat zorgen voor Jezus en de leerlingen. Natuurlijk, zo denk je dan, vrouwen weer in een dienende rol. De mannen houden de preek en de domineevrouw zorgt voor het eten en het huishouden.

Maar er staat wel bij dat het belangrijke, vermogende vrouwen zijn, onder wie zelfs de vrouw van de rentmeester van koning Herodes. Moet je nagaan: die mannen leven op kosten van rijke vrouwen, en één van hen is getrouwd met een hoge beampte van de koning. Wat betekent dat voor het manlijk eergevoel?

Meer dan mannen zijn de vrouwen in het leven van Jezus misschien een heldere spiegel van de revolutie die Jezus teweegbrengt in Galilea. Maar bij hen zien we dan óók hoeveel het vraagt aan kracht, overgave en loslaten om te gáán voor zijn Koninkrijk. Families en huwelijken raken zelfs ontwricht.

Neem moeder Maria. Haar eerste kind ontwikkelt zich al vroeg als heel mondig en vrij. Als twaalfjarige jongen kiest Hij in de tempel al voor zijn eigen weg met God de Vader, en toont weinig begrip voor de zorgen van zijn ouders.

Als Jezus later naar Kapernaüm verhuist krijgt, bereiken zijn moeder al gauw geruchten over alle onrust die haar zoon veroorzaakt onder joodse en Romeinse leiders. Hij verkondigt een Koninkrijk Gods van radicale liefde, radicale vergeving en rechtvaardigheid. Hij brengt de hoofden op hol van honderden mannen èn vrouwen.

Jezus lijkt wel gek geworden, zo schrijft Marcus, en dus trekken zijn moeder en broers naar Kapernaüm om Jezus naar huis te halen. Wat hij doet is *gevaarlijk*, niet alleen voor hemzelf, maar voor de hele familie. Maar helaas blijkt Jezus geen tijd te hebben voor zijn moeder en broers. Dat Koninkrijk van Hem is blijkbaar belangrijker dan zijn familie. "Iedereen die de wil van God de Vader doet, *die* hoort bij zijn familie."

Een bittere pil is dat voor moeder Maria, dat ze zo op afstand wordt gezet door haar bloedeigen zoon. Gaat dat Koninkrijk van Hem zó ver, dat zelfs zij met al haar liefde en zorgen op de tweede plaats moet komen? Dat doet pijn. Dat doet pijn voor iedereen, als je Jezus wilt volgen, en zoveel moet loslaten als het verkeerd is, of als het misschien wel belangrijk is, - zoals familie -, maar toch op de twééde plaats moet komen.

Is dit misschien een eerste teken van dat zwaard waarover Simeon sprak in de tempel, een zwaard dat door je ziel zal gaan? Misschien wel. Want ze moet haar geliefde zoon loslaten en Hem zijn eigen weg laten gaan, - een weg met zóveel risico's dat het helemaal mis kan gaan. Zij kan Jezus dus niet redden; zij mag Hem zelfs niet redden.

Ze mag Hem ook niet goede raad geven, zoals op de bruiloft te Kana, al is het met de beste bedoelingen. "Jezus, mijn zoon, doe dit of dat, de wijn is op, het feest lijkt te mislukken, het

gaat fout in de wereld. Kun je even dit of dat even doen? “Vrouw, wat heb ik met u van doen”, zegt Jezus dan, “het is mijn tijd nog niet”. Ai, dat doet zeer. Maria begint het een beetje te begrijpen als goedmoedig tegen de bedienden zegt dat ze de aanwijzingen van Jezus maar moeten volgen, als die er komen, op zijn tijd.

Leren loslaten, dat is vaak zó moeilijk tussen ouder en kind. Getuigt het niet van grote kracht en vrijheid, van sterk geloof en prachtig ouderschap dat Maria die weg toch gaat met Jezus, tot aan het kruis en zelfs na Pasen?

Met andere vrouwen gaat ze uiteindelijk mee naar Jeruzalem, niet alleen als moeder, maar ook als leerling. Dat getuigt van zóveel karakter en innerlijk vrijheid, wanneer jij je eigen moederschap ondergeschikt maakt aan het visioen van gerechtigheid dat wakker is geworden in jouw kind, - aan de revolutie van liefde in jouw zoon, hoeveel risico's dat ook met zich meebrengt. Maria doet wat ze ooit gezegd heeft tegen de engel: “Mij geschiede naar uw wil.” Op die weg wordt ze een fiere vrouw die meegaat tot het einde.

De twaalf mannen slaan tenslotte op de vlucht, zij zijn té bang, zij laten Jezus in de steek. Volgens de evangelist Johannes zou later alleen leerling Johannes nog onder het kruis komen. Maar verder zijn het alleen de vrouwen, die Jezus volgen op zijn weg tot het einde.

Mannen nemen vaak de leiding, maar vrouwen staan vaak dicht bij het leven, zijn sterker in de crises van geboorte, ziekte en dood. Dichter bij leven en sterven staan ze ook dicht bij het geheim van alle leven, zoals Jezus dat openlegt, - het geheim dat elk mens waardevol is en gelijkwaardig voor God; een geheim sterker dan de dood.

Daar staat Maria onder het kruis van haar zoon, als moeder en leerling. Een tweesnijdend scherp zwaard gaat door haar hart. Zij voelt en begrijpt wat haar zoon bezielde, en moet nu ook voelen wat al zijn tegenstanders Hem aandoen.

Hetzelfde zwaard gaat door de ziel van Maria van Magdala. Zij en zoveel anderen waren genezen van boze geesten, een ernstig emotioneel of psychisch probleem. Welk probleem weten we niet, dat kan van alles geweest zijn. Eén ding is duidelijk, door Jezus was Maria in haar kracht en vrijheid komen te staan, niet ingeperkt door sociale wetten of patronen, niet opgesloten in een slecht huwelijk of een tirannieke familie, niet vernederd in een slavenbaantje.

Als een vrije vrouw was ze leerling geworden van Jezus en zijn Koninkrijk. En nu ziet ze alles sterven aan het kruis: deze man die haar en alle vrouwen respecteerde, die opkwam voor mensen in de marge, zieken, melaatsen, hoeren en tollenaars, - deze Jezus die niet mag bestaan voor de leiders van politiek en godsdienst. Deze Jezus die haar zo diep geraakt heeft, moet ze nu trouw zijn, maar ook loslaten in het uur van zijn marteldood.

Moeder Maria en Maria van Magdala waren geen hoer of heilige, ze waren gewone vrouwen die alle respect verdienen voor de manier waarop ze als moeder en volgeling hun leven uit oude verbanden lieten trekken, met alle pijn van dien. Respect voor de manier waarop ze zich vrijmaakten van zoveel sociale binding en beeldvorming, terwille Jezus en zijn Koninkrijk.

Juist deze twee vrouwen laten meer dan de mannen zien wat Jezus met mensen doet, welke sociale omwenteling Hij veroorzaakt, welke prijs die kan vragen, welk trouw op leven en dood, niet alleen de trouw van moeder of naaste vriendin, maar de trouw van het geloof.

Dat moeder Maria juist onder het kruis thuiskomt in het Koninkrijk van Jezus, maakt Jezus op een bijzondere manier nog duidelijk. Want tegen leerling Johannes zegt hij: "Zorg jij vanaf nu voor Maria als je moeder." En tegen Maria zegt hij: "Johannes zal vanaf nu je zoon zijn." Pijnlijk misschien voor Jakobus, de oudste broer van Jezus, want die is nu eigenlijk aan de beurt. Maar nee, Jezus zorgt voor zijn moeder binnen de volgorde van Gods Koninkrijk, en dan wordt Johannes de eerste zoon die zorgt voor Maria.

De vrouwen onder het kruis komen het dichtst bij het geheim van Jezus. Daarom zijn zij ook de eersten die van engelen de boodschap van Pasen mogen horen. Later wordt Maria daarom 'de apostel van de apostelen' genoemd, want de mannen moeten het horen van haar. Maar juist dan zie je óók nog een keer de worsteling die beide vrouwen steeds weer doormaken in hun verbondenheid met Jezus, als moeder, vriendin en volgeling: de innerlijke strijd van loslaten, altijd weer loslaten, altijd weer Jezus en God hun eigen weg laten gaan.

Maria van Magdala wil haar bevrijder graag vasthouden. Want Hij is er weer! Nu mag Hij nooit meer weggaan. Nooit meer die pijn van scheiding, nooit meer die pijn van een zwaard door je ziel. Maar dan toch weer loslaten, zoals wij allemaal. Pasen is ook Hemelvaart, is ook Pinksteren, zodat Christus zijn eigen vrije weg van de Geest kan gaan. "Hou mij niet vast", zegt Jezus tegen Maria als vriendin en leerling, "laat mij gaan in vrijheid." "Hou mij niet vast", moeder en leerling Maria, "want ik ga mijn eigen weg door de wereld, een wereld waar het zwaard steeds weer zal snijden door jouw en mijn ziel."

"Hou mij niet vast" zegt Jezus tegen al die mannen die bisschoppen en dominees worden van de christelijke kerk, "want ik ga mijn eigen weg van de vrije Heilige Geest." "Hou mij niet vast mannen, als jullie in de bijbel gaan schrijven dat vrouwen hun mond moeten houden in de gemeente en geen leiding mogen geven. Leg mijn evangelie niet vast, alsof je pas zuiver zou kunnen leven door een *verplicht* celibaat en zonder seks."

"Hou mijn niet vast", want als jullie mij laten gaan in vrijheid, kan ik ervoor zorgen dat jullie ook vrij worden door mijn Geest, zodat je kunt leven en dansen - zelfs in de kerk - als vrije vrouwen en mannen.

Amen

Gebed van de zondag

Goede God,
Wij danken U voor de bijbel
en voor alle mannen en vrouwen
die ons daarin voor zijn gegaan
op uw weg.
Gewone mensen waren ze
aan wie we zien
wat het ons geeft en kost
wanneer we leven
uit uw Woord.
We danken U
voor alle mannen en vrouwen
die uw evangelie hebben
doorgegeven en voorgeleefd
tot op vandaag.
Door hen mogen we eruit leven
in vrijheid en vreugde.

Geest van God,
we bidden U,
dat de vonk telkens weer
zal overslaan van hen naar ons,
ook in deze dienst.
Dan worden we zelf ook voorbeeld
voor mensen om ons heen
voor onze kinderen
in de week die voor ons ligt.
Amen